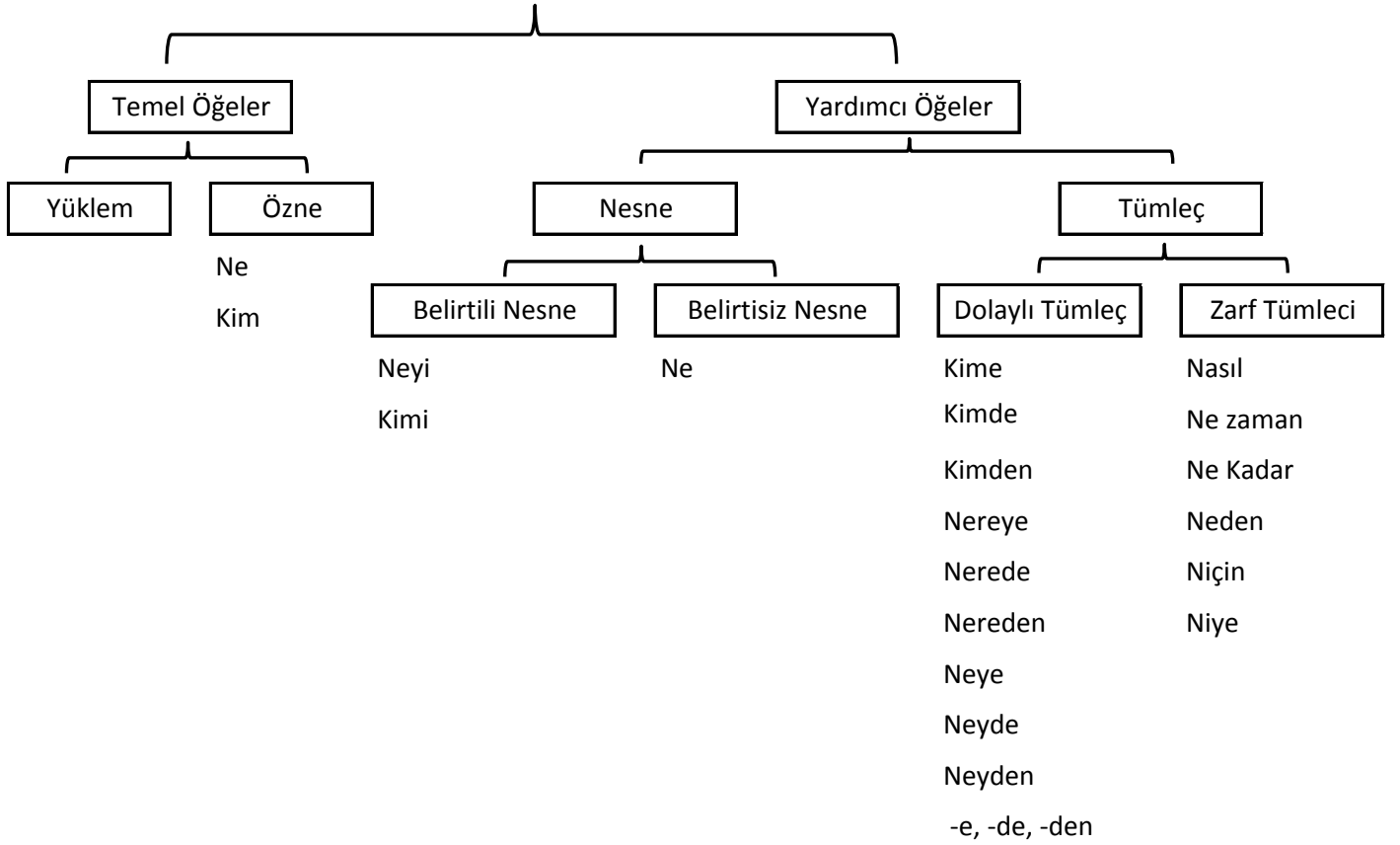

CÜMLENİN ÖĞELERİ

A. TEMEL ÖĞELER

YÜKLEM : İş, oluş, hareket, durum bildiren, haber veren, cümleyi bir yargıya bağlayan çekimli ögedir.

ÖZELLİKLERİ :

1. Cümlelerin temel ögesidir. Yüklemsiz bir cümle olamaz.

Araba kalabalığı şehri yaşanmaz hâle..... → cümle değil

2. Yüklem, tek kelimedenden ya da bir kelime grubundan da oluşabilir.

Yaşlılara saygı, toplumun geçmişine olan saygısını gösterir. → Yüklemi tek kelimedenden oluşmuş.

İnsanlar birbirlerinin hakkına riayet etmeliler. → Yüklemi kelime grubundan oluşmuş.

3. Yüklem tek başına cümle oluştururlar.

Öğretmenim. → Cümledir

Geliyorum. → Cümledir

4. Türkçe söz diziminde yüklem en sonda bulunur. Yüklemi sonda bulunan cümlelere kurallı(düz) cümle, yüklemi sonda bulunmayan cümleye kuralsız(devrik) cümle denir.

Mehmet dün okula gelmedi. → Kurallı (Düz) cümle

Zehra satranç turnuvasına gitti. → Kurallı (Düz) cümle

Ağır, ağır cıkaçaksın bu merdivenlerden. → Kuralsız (Devrik) cümle

Kovalamış köpeği kardeşim. → Kuralsız (Devrik) cümle

YÜKLEM BULMA ETKİNLİKLERİ

Aşağıdaki cümlelerin yüklemine bulup yazınız.

CÜMLE	YÜKLEM	YÜKLEMİN YERİNE GÖRE
Kapalıçarşı'da birkaç istikametten düdük sesleri gelmeye başladı.	başladı	Kurallı cümle
Görmüyor musun sana doğru geldiğini?	Görmüyor musun	Kuralsız cümle
Okullar yarın tatil olacak.		
Tuğçe, yarın okula kardeşini götürecektir.		
Çok insan anlayamaz eski musikimizden		
Çok pis kokuyor çöp.		
Dedem erken kalkar sabahları.		
Kolumdan karpuz düştü.		
Uzundur leyleğin gagası.		
Kutsaldır her Türk için vatan.		

KARIŞIK OLARAK VERİLEN SÖZCÜKLERİ ANLAMLI DİZEREK CÜMLE OLUŞTURUNUZ

1. ütüler - elbiseleri - bizim - kızlar

.....

2. oldum - gibi - sevinçten - ağlayacak

.....

3. geçti - çocuklar - iyi - sınıfını - bütün - derece - ile

.....

4. otobüse - çorbayı - bindiler - içip - hemen

.....

5. emanet - Atatürk - etti - cumhuriyeti - Türk gençliğine

.....

6. kentidir - en - İstanbul - büyük - yurdumuzun

.....

7. giderler - kuşlar - sonbaharda - göçmen

.....

ÖZNE

: Yüklemde bildirilen işi, oluşu, hareketi, durumu, kılışı yerine getiren; hakkında bilgi ve haber verilen ögedir. Yani yapanı veya olanı karşılayan unsurdur.

Cocuklar bahçede oyun oynuyorlar.

Özne

Yüklem

} Özne, yükleme sorulan "ne?, kim?" sorularının cevabıdır.

Beyza ödevini yapmamış.

Özne

Yüklem

} Özne, yükleme sorulan "ne?, kim?" sorularının cevabıdır.

Elimdeki defter yere düştü.

Özne

Yüklem

} Özne, yükleme sorulan "ne?, kim?" sorularının cevabıdır.

CÜMLENİN ÖĞELERİ NASIL BULUNUR?

İlk önce yüklem bulunur. Sonra özneyi bulmak için yükleme ne?, kim? sorularını yöneltiriz. Aldığımız cevap öznedir.

Göçmen kuşlar yine yolculuğa başladı.

Özne

Yüklem

Örnek: Öğelerin bulunuşu;

* başladı	→	Yüklem
* Kim başladı?	→	Göçmen kuşlar
* Göçmen kuşlar	→	Özne

Kitaplar raflara rastgele dizilmişti.

Özne

Yüklem

Örnek: Öğelerin bulunuşu;

* dizilmişti	→	Yüklem
* Ne dizilmişti?	→	Kitaplar
* Kitaplar	→	Özne

Aşağıdaki cümlelerin yüklemine ve öznesini yukarıdaki örnekte olduğu gibi bulunuz.

Ali topu patlattı.

Örnek: Öğelerin bulunuşu;

*	→	
*	→	
*	→	

Ayşe ip atlıyor.

Örnek: Öğelerin bulunuşu;

*	→	
*	→	
*	→	

Baba, işe gitmek istemiyordu.

Örnek: Öğelerin bulunuşu;

*	→	
*	→	
*	→	

Adam evini satmayı düşünmüyormuş.

Örnek: Öğelerin bulunuşu;

*	→	
*	→	
*	→	

Babam bu şehrin en iyi diş doktoruymuş.

Örnek: Öğelerin bulunuşu;

*	→	
*	→	
*	→	

Ben, gül yanaklı bir çocuğa benzerim

Örnek: Öğelerin bulunuşu;

*	→	
*	→	
*	→	

Tembeller başarılı olamaz.

Örnek: Öğelerin bulunuşu;

*	→	
*	→	
*	→	

Ali, bize geldi.

Örnek: Öğelerin bulunuşu;

*	→	
*	→	
*	→	

Polis, çatışmada üç hırsızı vurdu.

Örnek: Öğelerin bulunuşu;

*	→	
*	→	
*	→	

Çocuklar, sofrayı serdi.

Örnek: Öğelerin bulunuşu;

*	→	
*	→	
*	→	

Ben, ona bunları anlatmıştım.

Örnek: Öğelerin bulunuşu;

*	→	
*	→	
*	→	